

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 7 juli 1961

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President De Quay en de Ministers Van Aartsen, Beerman, Cals, Klompé, Korthals, Marijnen (10, 11 en 22a en b), De Pous (9, 18, 19, 22e), Toxopeus, Visser en Zijlstra.

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Bot (punt 18), Calmeyer (punt 19), Van Houten (punten 14, 15, 16, 18, 19), De Jong (punt 19), Roolvink (punten 9, 22e) en Schmelzer (punten 7, 10 en 19).

Secretaris: J. Middelburg.

- - -

18. *Het beleid ten aanzien van Nederlands-Nieuw-Guinea* (Nota's van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken van 24 mei 1961 en 3 juli 1961, met bijlagen.)

De *Minister-President* heeft in de bespreking, die op zijn verzoek heeft plaats gehad met de Kamercommissie over contacten met de groep Rijkens enz., een korte uiteenzetting gegeven van deze kwestie. Van de zijde der Ministers is geen mandaat gegeven of instemming met contacten met Indonesiërs kenbaar gemaakt, maar alleen geluisterd naar wat de betrokken Nederlanders hieromtrent mede te delen hadden. Daaraan is toegevoegd, dat hoe ook de ontwikkeling verder zou zijn de Regering aan de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht zal vasthouden. In de Commissie bleek men het algemeen niet juist te achten, dat Minister Luns en spreker de bedoelde Nederlanders hadden ontvangen. Spreker ziet het nog altijd wat anders, maar het is duidelijk, dat als de betrokkenen weer vragen te worden ontvangen, dit moet worden afgewezen. Daarnaast heeft men zich in de Commissie algemeen uitgesproken voor realisatie van het zelfbeschikkingsrecht der Papoea's.

Staatssecretaris *Bot* zegt ter toelichting van de tweede nota, aangeboden bij zijn brief van 3 juli 1961, dat hierin is getracht niet bepaalde factoren weg te drukken. Zo laten de groep Rijkens en Prof. Duynstee de belangen van Nieuw-Guinea en de Papoea's in hun betogen veelal weg, maar leggen de nadruk op de dreiging van de zijde van Indonesië. De tactiek van de Indonesiërs (afwisselend werken met honing en azijn, evenals de communistische tactiek) voeren zij, omdat zij ervan overtuigd zijn, dat nog maar enige tijd nodig is om de politieke partijen in Nederland geheel om te krijgen. Het verheugt spreker daarom wat de Minister-President over de bespreking met de Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken heeft gezegd. Wat de internationale kant betreft vraagt hij zich af in hoeverre Australië nog meer in het geding kan komen. Daarover kan men thans geen beslissing nemen, maar overleg hierover met Buitenlandse Zaken acht hij nuttig. Een oplossing immers, waarbij aan de Indonesische eisen wordt toegegeven, is een nadeel voor Australië.

Minister *Zijlstra* merkt op, dat de nota van 24 mei niet door de Ministerraad is goedgekeurd; hij neemt daarom aan, dat de gedachten in die nota niet geacht kunnen worden die van de Nederlandse Regering te zijn. Minister *Toxopeus* en Staatssecretaris *Bot* stemmen hiermede in.

Minister *Zijlstra* merkt met betrekking tot punt 2 van de laatste nota op, dat hierin niets wordt vermeld over een gesprek met Indonesië, als dat land de prealabele voorwaarde van het vaststaan van de soevereiniteitsoverdracht laat vallen. Minister *Klompé* meent ook, dat op het moment, dat Indonesië dit prealabele punt laat vallen Nederland bereid is te spreken. De *Minister-President* merkt op, dat dit ook zo was toen de Premier van Malakka zijn bemiddelingspogingen deed. Minister *Korthals* stelt de vraag of dit toch niet volledigheidshalve in de nota erbij vermeld moet worden. Staatssecretaris *Van Houten* is het hiermede wel eens, maar het zou dan met Indonesië een open gesprek moeten zijn, waarbij niet alleen Nieuw-Guinea aan de orde is.

Minister *Toxopeus* is van oordeel, dat in dat geval ook de Nieuw-Guineeraad erin gekend zou moeten worden. Minister *Zijlstra* zou dit niet zo willen formuleren, dat een dergelijke bespreking met Indonesië niet dan in overleg met Nieuw-Guinea kan plaatsvinden. Minister *Toxopeus* acht dit een staatsrechterlijke vraagstuk; het Kabinet vraagt niet vooraf de instemming van het Nederlandse Parlement, maar dit kan de Regering over beslissingen interpellieren, wat de Nieuw-Guineeraad niet kan.

Staatssecretaris *Bot* merkt op, dat een groepje Papoea's naar Nederland komt, waarbij ook een waaier van mogelijkheden besproken zal worden. Spreker stelt voor, dat over de tekst van een zinsnede, die de Raad aan dit punt wil toevoegen, de volgende keer een beslissing wordt genomen. De *Raad* besluit aldus.

Minister *Beerman* stelt met betrekking tot het derde punt in de nota de vraag wat men onder zelfbeschikking verstaat. Het is een uiterst vaag begrip, dat volkenrechtelijk ook niet algemeen erkend wordt. Spreker meent, dat beter gezegd kan worden, dat elke oplossing aanvaardbaar is, waarbij de ontwikkeling van Nieuw-Guinea verzekerd is. Hij meent, dat het juridisch een uiterst zwakke politiek is om de zelfbeschikking zo centraal te stellen. Minister *Toxopeus* antwoordt, dat volkenrechtelijk over zelfbeschikking gedacht mag worden wat men wil, maar de Nederlandse Regering stelt, dat zij het veiligstellen van het zelfbeschikkingsrecht voorop plaatst.

Minister *Cals* meent ook, dat het zelfbeschikkingsrecht niet een eenvoudige zaak is. Men moet zich daarbij ook realiseren, dat het zelfstandig worden van dit gebied kan betekenen, dat Indonesië het direct gaat inlijven.

Staatssecretaris *Bot* begrijpt de opmerkingen van de Ministers *Beerman* en *Cals*, maar het zelfbeschikkingsrecht heeft in de loop der jaren een duidelijke inhoud gekregen. Het gaat er alleen om of Nederland dit al of niet zal inbedden in de VN. Een vrije keuze door de Papoea's zal alleen maar reëel zijn, als deze keuze duurzaam verwezenlijkt kan worden.

Minister *Zijlstra* wijst nog op het heel moeilijke punt, dat werkelijke zelfbeschikking betekent, dat men werkelijke vrijheid heeft om te kiezen en moet dan de alternatieven kunnen afwegen. Staatssecretaris *Bot* antwoordt, dat daarom gezocht wordt naar een gemengde Raad, welke dan wel zal eisen, dat ook Indonesië de kans krijgt om zijn denkbeelden te verdedigen. Overigens moet men de werkelijke contacten die er zijn tussen Papoea's en Indonesiërs niet te zeer onderschatten.

Staatssecretaris *Van Houten* wijst erop, dat het aangaan van een bilateraal gesprek met Indonesië tenslotte zal uitlopen op overdracht van de souvereiniteit aan dat land. Als men een multilateraal gesprek gaat voeren, heeft men een kans op zekerstelling van het zelfbeschikkingsrecht, aangezien vele landen zich nooit tegen de uitoefening van dit recht kunnen verzetten.

Minister *Cals* verwacht met een verwijzing naar Kongo, dat het zelfbeschikkingsrecht de Afro-Aziatische landen als argument weinig zal aanspreken.

Staatssecretaris *Bot* wijst hiertegenover op de vorming van India en Pakistan, gebieden die tevoren samen tot Brits-Indië behoorden. Hij heeft over deze kwestie een aantekening laten maken.

Spreker is met betrekking tot punt 4 (de modaliteiten van internationalisatie) van oordeel, dat bespreking van dit punt vruchtbaarder is zodra iets meer bekend is over de uitvoerbaarheid van mogelijke modaliteiten. Hij zou alleen willen beslissen Australië ook erbij te betrekken. Staatssecretaris *Van Houten* zou dit laatste niet willen entameren, voordat Minister *Luns* terug is. De *Raad* verklaart zich hiermede akkoord; de Nederlandse Regering zal voor september een beslissing over eventuele voorstellen in de VN moeten nemen.

Staatssecretaris *Bot* stelt in overeenstemming met de slotparagraaf van de eerste nota voor, dat een interdepartementale commissie nagaat welke artikelen van de Grondwet en het Statuut met betrekking tot Nieuw-Guinea van belang zijn. De *Raad* besluit, dat in deze commissie een vertegenwoordiger zal worden aangewezen van Binnenlandse Zaken, Justitie, Algemene Zaken, de Vice-Minister-President en Defensie.

